

Upravništvo: Ljubljana, Knaflijeva 5
— Telefon števil 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.

Inseratni oddelk: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg št. 7.
Telefon št. 2455.

Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
Telefon št. 190.

Računi pri pošti ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 25 din.
Za inozemstvo 40 din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knaflijeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455;
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

JUTRO

Splošna mobilizacija na Poljskem

Akcija za mirovno likvidacijo obstoječih sporov med Nemčijo, Anglijo in Poljsko se kljub napetosti položaja nadaljuje z veliko intenzivnostjo — Položaj Poljske postaja vedno bolj resen, čeprav še niso izgubljene vse nade

Ljubljana, 30. avgusta. Proti koncu preteklega tedna se je evropska kriza tako nenadoma zaostri-
la, da se zdi sedaj počasneše premikanje koles na prelomnici evropske in svetovne zgodovine, kakor ga opazamo v tem tednu, kar nekam osumljivo. To navidezno zatišje pa izpolnjujejo zakulisni diplomatski napori za rešitev človeštva pred najhujšim, ne da bi nam bilo že sedaj dano pronikniti v tajne te igre, od katere si — prav tako kakor od vojne — vsak izmed partnerjev obeta seveda predvsem svoje koristi. V tem je, lahko rečemo, približno enaka usodnost trenutnih mirovnih posvetov, kakor morebitnih vojni odločitev. Navzlic navidezni zatišju pa se položaj tako rekoč neprestano spreminja in odgovorni državniki morajo skoro vsak trenutek znova presojati trenutno stanje, da po njem uravnavajo svoje nadaljnje odločitve. Tako bodo morali na primer računati tudi z današnjo obsežno mobilizacijo na Poljskem, ki zajema vse Poljake od 18. do 40. leta starosti ali okoli 4 milijone ljudi. Ta ukrep je poljska vlada sprejela predvsem zaradi nevarnosti s slovaško-nemške strani.

Današnji položaj v ostalem ne kaže bistvene spremembe od včerajšnjega v pogledu stališč posameznih prizadetih činiteljev. Chamberlain je v svojem govoru v spodnji zbornici še enkrat jasno opredelil angleško stališče in prepustil Berlinu odgovornost za nadaljnji razvoj. Danes je Hitlerjev odgovor že v Londonu in je predmet novih podrobnih proučevanj angleške vlade.

Novo dejstvo v razvoju je prinesla med tem zasedba Slovaške z nemško vojsko, kar je takoj izzvalo protest poljske vlade. V rimskih krogih so danes že najavljali možnost, da bo Poljska smatrala vojaško zasedbo Slovaške kot posredno ogrožanje svojih življenjskih interesov in bo zaradi tega pritiskala v Londonu na še večjo nepopustljivost.

Na drugi strani pa se je pojavilo novo posredovanje, za katero sta se to pot ponudila belgijski kralj in nizozemska kraljica. Predsednik poljske republike je tudi na to posredovanje, kakor že pred nekaj dnevi na Rooseveltovo, pristal s podobnim pritrdilnim odgovorom, a vesti iz Berlina govore o ugodnem sprejemu te pobude tudi v nemških krogih. Angleška vlada je danes obvestila nizozemsko, da bo spoštovala nizozemsko nevtralnost, Nemčija pa je dala podobna zagotovila Litvi. Nevtralne države se sploh skušajo kolikor bolj mogoče umakniti iz področij neposrednih konfliktov, pri vsem tem pa se obrambno pripraviti za vsak primer. Pozornost vzbujajo končno vesti iz Moskve, da pakt z Nemčijo še ni ratificiran in da je Rusija med tem sklenila ojačiti svoje posadke na zapadni meji, kar smatrajo kot dokaz splošnega poslabšanja položaja. Poljski listi, ki so že od vsega začetka slikali sklenitev nemško-ruske pogodbe kot nemški umik, z nobeno besedo ne kažejo svojega nezadovoljstva zaradi ruskega postopanja v zadnjem času. To so nekateri značilni utrinki iz razvoja današnjega dne. Po današnji sestavi nove japonske vlade bomo tudi o stališču Japonske kmalu izvedeli kaj več.

Ako pa hočemo ves trenuten razplet te največje povojne krize prav razumeti, ne smemo niti za hip izgubiti izpred oči najpomembnejšega dejstva: polne vojaške pripravljenosti vseh prizadetih, ki se z vedno novimi vojnimi ukrepi še stopnjujejo. Računajo, da je danes v Evropi že 12 milijonov vojakov pod orožjem. V tem je glavna razlika v pozicijah posameznih partnerjev v sedanji diplomatski »vmesni igri« v primeri s krizo lanskega septembra. To zlasti taboru Anglije in Francije omogoča večjo odločnost in vztrajanje pri dosedanjih stališčih. Po današnjih glasovih iz Londona in Pariza smemo še vedno sklepati, da zapadni tabor ne stoji več na stališču »miru za vsako ceno«, saj se kot prvi pogoj morebitnih splošnih pogajanj za ureditev evropskih odnošajev znova postavlja zahteva po vzpostavitvi stanja izpred 15. marca letošnjega leta. Prav današnji angleški in francoski listi naglašajo, da bi sleherna slabost Anglije in Francije lahko postala usodna. Za presojo trenutnih pozicij obeh taborov ne smemo končno pozabiti, da je za izmenjavo misli, ki se trenutno vrši med Berlinom in Londonom, dal pobudo nemški kancelar Hitler, kakor to ugotavlja tudi

Varšava, 30. avg. c. Predsednik poljske republike Moscicki je danes popoldne s posebnim proglasom na poljski narod odredil splošno mobilizacijo. Vpoklicani so vsi rezervisti od 18. do 40. leta starosti. Prijaviti se morajo svojim edinicam jutri.

Popoldne je bil izdan uradni komunik, ki pravi, da je Poljska prisiljena podvzeti nove obrambne ukrepe tudi ob slovaški meji. Nemčija je že pred več meseci začela z agresivno politiko proti Poljski. O tem pričajo časopisna kampanja, grožnje, sistematične provokacije ter koncentracije čet ob mejah.

Poljska se čuti od Nemčije ogroženo, Poljska je vedno pozdravila vsako posredovanje, toda na nemški strani ni bilo nobene reakcije. Poljska nima s svojimi obrambnimi ukrepi nobenih napadalnih namenov.

Nemčija vztraja pri svojih zahtevah

London, 30. avg. br. Po poročilih iz Varšave je bila danes popoldne ob 14.30 objavljena na Poljskem splošna mobilizacija. Do tega koraka je prišlo zaradi tega, ker je nemška vojska zasedla vso Slovaško in je Poljska sedaj ogrožena tudi s te strani. Neposredni povod za proglasitev splošne mobilizacije, s katero so vpoklicani pod orožje vsi za vojaško službo sposobni moški do 40. leta starosti, pa je bilo sporočilo angleške vlade o Hitlerjevem odgovoru na zadnja sporočila angleške vlade v zvezi z znano Hitlerjevo poslanico. Iz Hitlerjevega odgovora se vidi, da vztraja Nemčija pri svoji zahtevi, da se mora priključiti Nemčiji ne samo Gdansk, marveč vse poljsko ozemlje, ki je pred sklenitvijo versajske mirovne pogodbe pripadalo Nemčiji oziroma Avstriji.

Ker je Poljska trdno odločena braniti vsako ped svoje zemlje, je odredila splošno mobilizacijo, da je tako pripravljena na vsako morebitnost. Po zadnjih vestih iz Varšave je ljudstvo razglasilo mobilizacijo sprejelo docela mirno in so se vpoklicani rezervisti takoj odzvali pozivu. Obenem z objavo mobilizacije je bil na železnih cestah uveden promet in so vsi vlaki določeni izključno za transport vojaštva in prevoz prehrane. Zasežena so tudi vsa motorna prevozna sredstva. Ves promet med Poljsko, Gdanskom in Nemčijo je ustavljen. Meja je bila od danes popoldne na vsej črti od madžarske meje do Severnega morja zaprta in vojaško zasedena.

Vsi ti ukrepi poljske vlade kažejo, da se Poljska ne misli ukloniti morebitnemu novemu Monakovu, temveč je odločena častno braniti svoje pravice kot suverena in neodvisna država.

Položaj Poljske

Varšava, 30. avgusta. AA. Danes jutraj so v Varšavi nalepili na stotine lepakov s slikami maršala Rydz-Smiglyja, obkroženega z letali, tanki, topovi in korakajočimi četami. Na lepaku so napisane besede, ki jih je pred nedavnim izrekel maršal Rydz-Smigly sam: »Na silo se odvarja samo s silo!«

Varšava, 30. avg. br. Agencija Pat je danes objavila naslednji uradni komunik: Nemčija izvaja že nekaj mesecev agresivno politiko proti naši državi. Njena z grožnjami prenapolnjenega kampanja, izjave njenih vodilnih odgovornih politikov, sistematično provokiranje obmejnih incidentov, naraščajoče zbiranje mobilizirane nem-

današnji »Hamburger Fremdenblatt«, ki ima dobre zveze z nemškim zunanjim ministrstvom. Tudi v tem pogledu je položaj precej drugačen od onega v lanskem letu.

Toda ocena trenutnih diplomatskih možnosti s tem še ni izčrpana. Opozoriti moramo na značilnost ugodnega odmeva Chamberlainovih izjav v nemškem tisku ter na nič manj značilno okolnost, da med angleško vlado in Hitlerjem izmenjane note še vedno niso bile objavljene, kar nakazuje možnost daljših pogajanj. V odmevih nemškega tiska na Chamberlainove izjave pa zaslužijo pozornost predvsem oni odstavlki, ki ne izključujejo možnosti angleško-nemškega sporazuma. Nemški listi se vračajo s tem na staro tezo »najprirodnejšega sodelovanja med Nemčijo kot kontinentalno in Veliko Britanijo kot pomorsko silo«, ki je zlasti takoj po Monakovem tvorila predmet stalnih zunanje-političnih razmiselnj v nemških krogih in ki jo je tudi Hitler postavil za osnovo svojih zunanje-političnih smernic v knjigi »Moj boj«. Nemčija se je po zatrjevanju iz Berlina odločila za »moskovsko prese-

ške vojske na poljskih mejah, to so najvidnejši dokazi za to ugotovitev. Pa tudi dogodki, ki so se pripetili zadnje čase v svehodnem mestu Gdansk in ki so bili naperjeni proti najneoporečnejšim pravici in interesom naše države, kakor tudi javne teritorialne zahteve, ki jih je Nemčija postavila glede na Poljsko, ne dopuščajo nikakršnega dvoma več o tem, da je naša država dejansko že ogrožena. Vsa prizadevanja za sporazum, ki so jih pokazale visoke in v interesu miru delujoče osebnosti ter zastopniki zavezniških držav, so bila sprejeta na poljski strani s popolnim razumevanjem, nemška vlada pa ni reagirala nanje.

Glede na te dogodke in še prav posebno glede na vkorakanje nemških čet na ozemlje Slovaške, je bila poljska vlada prisiljena, da po prejšnjih delnih ukrepih izpopolni svojo pripravljenost z odgovarjajočimi novimi vojaškimi ukrepi. Politika poljske vlade, ki ni naperjena proti nobeni državi in ki predvsem nima za svoj smoter napada, se glede na to nikakor ne bo spremenila. Poljska je slej ko prej pripravljena na lojalno sodelovanje z vsemi državami, povsem v smislu načel, ki jih je izrazil predsednik Moscicki v svojem odgovoru na poslanico predsednika Roosevelta. Ta odgovor kaže jasno smeri poljske politike. Ugotoviti je treba še posebej, da so novi vojaški ukrepi po svojem obsegu znatno manjši od prejšnjih.

V svojem ostrem komentarju, ki ga agencija dodaja temu uradnemu komunikatu, pravi: Sedaj je ves poljski narod pod orožjem, da odbije napad, ki grozi z nemške strani. Poljska vlada in z njo ves poljski narod nista hotela in tudi še sedaj nočeta vojne. Toda pripravljena sta obvarovati svoj mir, svojo suverenost in svoj teritorij z orožjem v rokah. Nemci bi morali

vedeti, da Poljaki vedo, kaj je vojna. Preko tri četrtine poljskega ozemlja je bilo nekoč vojno področje in prav zato visi vsak poljski kmet in vsak delavec z vso svojo dušo na najmanjši pedi svoje zemlje. Prav zato sta vsako uro pripravljena z življenjem odbiti sleherni napad na svojo domovino. Strahote vojne so Poljakom znane, a jih ne plašijo. Poljska vojska jamči za neodvisnost naše države. Poljski narod pa jamči še bolj, da bo propadel vsak, kdor ga napade. Poznamo orožje, ki ga imamo. Poljski narod ima predvsem nekaj, kar se ne da preplačati ne s pogodbami ne z zlatom, in to je čast poljske nacije.

Važna konferenca v gradiču Moscickega

Varšava, 30. avgusta. AA. (Havas) Snel je zunanji minister Beck sprejel francoskega poslanika Noela in ga seznanil s sklepi včerajšnje popoldanske seje v gradiču predsednika republike, ki so se je udeležili med drugimi tudi predsednik republike Moscicki, maršal Rydz-Smigly, predsednik vlade Skladkowski in zunanji minister Beck.

Izmenjava prebivalstva v spornem ozemlju

Varšava, 30. avg. c. Današnja »Gazeta Polska« se zavzema za predlog, ki je bil objavljen v inozemskih listih, da se izmenja prebivalstvo med Nemčijo in Poljsko v spornih obmejnih ozemljih.

Zavrnitev očitkov o preganjanju Nemcev

Varšava, 30. avg. br. Poljski listi zavračajo nemška poročila o preganjanju Nem-

cev na Poljskem. »Polska Zbrojna« ugotavlja, da je bilo od meseca aprila pa do danes obsojenih pri rednih sodiščih vsega samo 650 Nemcev, vseh procesov proti Nemcem pa je bilo v istem razdobju 2.178, kar je dokaz za strogo objektivnost poljskih sodišč. Pri obsojenih Nemcih gre izključno za špijone in hujskače, ki so v službi inozemstva rovarili proti poljski državi in hujskali nemško prebivalstvo k nepremišljenim dejanjem. Vse ostalo nemško prebivalstvo obsoja tako početje in izraza neomajno lojalnost in zvestobo do Poljske. Vesti o mučenju, preganjanju in streljanju Nemcev pa so po uradnih ugotovitvah poljskih oblasti plod bujne fantazije in propagandni manevar, ki naj bi pred nepoučeno tujo javnostjo opravičil postopanje Nemčije napram Poljski.

Evakuacija vseh večjih poljskih mest

Varšava, 30. avg. v. Oblasti z vso naglico organizirajo evakuacijo vseh večjih mest. Izpraznjena bodo vsa mesta in vsi večji kraji v bližini nemške meje. Prebivalstvo se mora preseliti v notranjost države, predvsem na deželo.

Papeževi nasveti Poljski

Rim, 30. avgusta. b. Današnji italijanski listi objavljajo naslednjo rimsko vest: V krogih tukajšnjih angleških opazovalcev sodojo, da so nekateri včerajšnji diplomatski obiski v Vatikanu v neposredni zvezi s papeževimi akcijami nasvetovanja zmernosti Poljski, ne da bi papež zahteval, da se Poljska zaradi tega odreče svojim življenjskim interesom.

Odgovor Hitlerju že odposlan

Angleška vlada je včeraj skrbno proučila Hitlerjevo noto in takoj odgovorila nanjo — Pogajanja se bodo nadaljevala

London, 30. avg. br. Odgovor nemške vlade, ki ga je snoči izročil kancelar Hitler angleškemu poslaniku Hendersonu v Berlinu, je bil sporočen v poznih večernih urah brzojavno zunanjemu ministru, pismeni odgovor pa je bil danes poslan iz Berlina s posebnim kurirjem z letalom. Zunanji minister lord Halifax in ministrski predsednik Chamberlain sta preko polnoči proučevala v ministrskem predsedstvu Hitlerjev odgovor, nakar je imel zunanji minister Halifax še do pol trih zjutraj trajajočo konferenco z državnim podtajnikom za srednjo Evropo Cadoganom in diplomatskim svetovalcem angle-

ške vlade Vansitartom. Novinarjem, ki so ga pričakovali pred zunanjim ministrstvom, je odklonil vsako izjavo in je le povedal, da bo danes sklicana izredna seja vlade, da prouči Hitlerjev odgovor.

Po konferencah, ki sta jih imela ministrski predsednik Chamberlain na eni in zunanji minister Halifax na drugi strani, se je vlada ob 11.30 sestala k seji, ki je trajala dve in pol ure. Na seji so podrobno proučevali Hitlerjev odgovor, o katerem pa čuvajo najstrožjo tajnost.

Reuter poroča, da je angleška vlada o vsebini odgovora po diplomatski poti že danes dopolnila obvestila Francijo. Poljsko in Zedinjene države, minister za domovino Tinskip pa je sprejel visoke komisarje dominionov in jih obvestil o vsebini Hitlerjevega odgovora. Lord Halifax je popoldne sprejel tudi rumunskega in turškega poslanika in ju informiral o stališču Nemčije.

Odgovor brzojavno sporočen v Berlin

London, 30. avg. br. Dopoldne se je sestala angleška vlada. Lord Halifax je na seji podrobno poročal o Hitlerjevih predlogih, ki jih je tudi obeležil z vseh strani vlada je sklenila, pogajanja z Nemčijo nadaljevati. Zato sta se Chamberlain in Halifax v prvih popoldanskih urah znova sestala, da sestavita besedilo nove angleške poslanice. Popoldne je bil ministrski predsednik Chamberlain tudi pri vladarju in mu je referiral o zadnjih Hitlerjevih predlogih.

London, 30. avg. c. Odgovor angleške vlade na včerajšnje Hitlerjevo sporočilo je bil nocoj brzojavno sporočen v Berlin. O vsebini odgovora je bila obveščena francoska vlada, kateri je bil izročen točen prepis odgovora.

Francoski parlament še ne bo sklican

Pariz, 30. avg. c. (DNB). Francoska vlada je bila vso noč v stikih z angleško vlado in včerajšnje včerajšnje sporočila. Ni znano, bi bile podvzete priprave, da se skliče francoski parlament. Izredna pooblastila vlade trajajo do novembra in bi moral Daladier sklicati parlament samo, če hoče vlada napovedati vojno ali izvesti rekonstrukcijo kabineta.

Tajinstveni nemški gosti v Londonu

London, 30. avg. br. Danes okrog 18. je prispelo na londonsko letališče posebno nemško letalo. Ker so pred prihodom letala odstranili z letališča vse ljudi razen neobhodno potrebne osebja za sprejem letala, ni znano, kdo je prispel in se širijo o tem senzacionalne vesti, ki pa jih do trenutka ni mogoče kontrolirati. Potniki letala so se v zaprtih avtomobilih z letališča odpeljali na skrivnost v zunanje ministrstvo.

Nemški poslanik pri Ciano in Mussoliniju

Rim, 30. avg. br. Zunanji minister grof Ciano je imel danes popoldne poldrugo uro trajajoč razgovor z nemškim poslanikom Mackensonom, nato pa sta oba skupaj obiskala ministrskega predsednika Mussolinija in ostala pri njem nad eno uro.

Poljski protesti v Gdansk

Varšava, 30. avg. br. Agencija Pat poroča: Zaradi sabotažnih dejanj proti poljskemu železniškemu prometu in parku, je poljski komisar v Gdansk Chodacki v zadnjih treh dneh dnevno ostro protestiral pri gdanskem senatu. Ker pa se sabotaža ni opustila in se celo gdanska železniška oblast niso ravnale po priznanem poljskem železniškem voznem redu ter so povzročale težave tudi pri tranzitnem prometu preko gdanskega področja v Gdinko, je poljska železniška uprava sklenila omejiti železniški promet z Gdanskom. Nadaljuje se le še mednarodni tranzitni promet.

V pretekli noči in danes dopoldne so gdanski policijski organi prisilili družine poljskih železničarjev, ki so bivali na gdanskem področju, da so se v vsej naglici selile iz svojih stanovanj in zapustile gdansko področje. V pretekli noči je bilo v Gdansk aretiranih okrog 20 Poljakov.

Nadaljevanje na 2. strani

